

Bemutatták a magyar kutatók helyzetéről készített felmérés eredményeit az Akadémián

Feltárni a magyarországi és az országhoz kötődő kutatók helyzetét és véleményét munkahelyi helyzetükről, elégedettségük mértékéről, teljesítményükről, problémáikról, tudományos és pályázati lehetőségeikről, nemzetközi együttműködéseikről és a külföldi munkavégzéssel kapcsolatos terveikről, nem utolsósorban az Akadémiával szemben támasztott elvárásaikról – ez volt annak a több mint ötezer kutató megkérdezésével végzett, Magyarországon teljesen újszerű felmérésnek a célja, amelynek legfontosabb eredményeit hétfőn ismertették a Magyar Tudományos Akadémián. A kutatás eredményeinek összefoglalója cikkünkben elérhető.

2025. november 24-én, közel 200 kutató jelenlétében mutatták be *A magyarországi és az országhoz kötődő kutatók helyzete* című felmérés legfontosabb eredményeit a hazai tudományos közösség számára. A rendezvényről videofelvétel készült, amelyet kedden teszünk közzé.

A felmérés főbb eredményeinek összefoglalója [ide kattintva](#) olvasható (pdf).

Néhány a felmérés legfontosabb megállapításai közül:

- A 40 év alatti kutatóknak csak 21%-a gondolja azt, hogy a kutatói életpályamodell kiszámítható.
- A válaszadók kétharmada (66%) szerint a hazai pályázati rendszer nem kiszámítható.
- A kutatók nagyobb része (57%) nem érzi magát társadalmilag megbecsültnek.
- A tudományos pálya elhagyásának gondolata a kutatók felében már felmerült, a 40 év alattiaknál pedig közel kétharmadukban.
- A női kutatók csaknem fele (48%) számolt be hátrányos megkülönböztetésről.
- A kutatók pszichés jólléte jelentősen alacsonyabb, mint a teljes hazai népességé.
- A kutatók többsége jó munkahelyi légkörről számolt be, megfelelő önállósággal és alapvetően korrekt, szakmai bírálati gyakorlattal.
- Az egyetemi tanári kinevezés feltételeként előírt MTA doktori cím megítélése erősen megosztja a kutatói közösséget.

„A kutatás eredménye egy pillanatfelvétel. Egy átfogó kép arról, hogyan érzik magukat ma a kutatók, milyen kihívásokkal, problémákkal néznek szembe, és hol látják a fejlődés lehetőségét” – mondta a felmérés akadémiai bemutatóján megjelenteket köszöntő beszédében Freund Tamás, az MTA elnöke.

Hozzátette, nemzetközi viszonylatban ugyan voltak már hasonló kutatások, amelyek keretében kutatók – egyetemi oktatók, PhD-hallgatók, kutatók – mentális egészségét vizsgálták.

„Hazánkban azonban ez teljesen újszerű: Magyarországon kutatók körében korábban még nem vizsgálták a mentális egészséget, főleg nem reprezentatív mintán. A kiégést sem vizsgálta idehaza országos reprezentatív mintán senki, kutatók körében pedig végképp nem.”

Freund Tamás kiemelte, hogy ezzel az átfogó felméréssel az Akadémia a 2019-ben elfogadott

küldetésében megfogalmazott feladatát látja el, hiszen mint az a dokumentumban olvasható „az MTA rendszeresen áttekinti és elemzi a hazai tudományos kutatás helyzetét, részt vesz a legfontosabb kutatási területek azonosításában és a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs stratégia megújításában”.

Az Akadémia elnöke elmondta, hogy a felmérés eredményeiből a következtetéseket az MTA igyekszik levonni. Szerinte azonban a felmérés azonban akkor válik igazán hasznossá, ha ezt mások is megteszik. Ezért arra biztatta a magyar tudományosság intézményeit, kutatóhelyeit, egyetemeit, a legkülönbözőbb kutatóhelyeken működő kutatócsoportokat, hogy saját szempontjaik alapján elemezzék a felmérés eredményeit, és ha tudják, használják fel akár arra is, hogy ötleteket, javaslatokat fogalmazzanak meg akár saját maguk, akár mások számára.

Freund Tamás köszöntője [ide kattintva](#) olvasható.

Kiegész, túlterhelt kutatók, pályaelhagyás

A felmérés előzményeit, módszertanát és előzetes eredményeit Koltai Júlia szociológus, lendületes kutató, az ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont kutatóprofesszora, a [Fiatal Kutatók Akadémiája](#) tagja ismertette. A munkaterheléssel kapcsolatban a felmérés azt mutatja, hogy a kutatók által ténylegesen ledolgozott átlagos óraszám jóval több a munkaszerződésekben meghatározott hivatalos heti óraszámoknál, és jelentősen meghaladja a heti 40 órát. A bölcsészet- és társadalomtudományi területeken szignifikánsan magasabb az oktatási terhelés, mint a természettudományok terén.

Sokkolónak mondta, hogy a 31-35 éves korosztályban 10-ből 7 kutatóban már felmerült a kutatói pálya elhagyásának gondolata.

A válaszadók egészét nézve is a kutatók több mint felénél (53%) merült már fel a tudományos pálya elhagyása.

A kutatói jövedelmi viszonyokról szólva Koltai Júlia elmondta, hogy a felmérési eredmények alapján a jövedelmek jelentősen eltérnek nem, életkor, tudományterület, tudományos intézmény, valamint hazai és külföldi affiliációk szerint, továbbá az eredmények arra is rámutatnak, hogy a kutatói közösség tagjai gyakran több forrásból kénytelenek biztosítani jövedelmüket, ami különösen a fiatal kutatókra jellemző. A kizárólag magyarországi affiliációval rendelkezők medián összjövedelme nettó 550 ezer forint.

A felmérés alapján korosztályok és tudományterületek szerint is jelentősen eltér a tudományos aktivitás. Az életkort tekintve a fiatalabbaknak (30 év alattiaknak) jelent meg a legkevesebb folyóiratcikkük az elmúlt 5 évben – ami nem meglepő, mivel még tudományos pályájuk elején járnak –, azonban legnagyobb arányban ők publikálnak nemzetközi és Q1-es folyóiratokban. A tudományterületeket nézve míg az élet- és természettudományok terén a folyóiratcikk a domináns publikációs forma, addig a bölcsészet- és társadalomtudományok területén a teljes publikációs volumenben jellemző a szerkesztett kötetben megjelent írás és a monográfia is. A magyarországi kutatók között tapasztalt eredmények megfelelnek a nemzetközi trendeknek.

Az MTA általános tevékenységének és megszólalásainak megítélése közepes, de inkább pozitív. Az MTA programjai közül a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjprogramot értékelték a legfontosabbnak a kutatók. A Lendület Program különösen a fiatal, 45 év alatti kutatóknak fontosabb. Az MTA testületei közül a köztestület működését érte a legtöbb kritika, és az MTA Doktori Tanács munkáját értékelték a legpozitívabban.

A most nyilvánosságra hozott előzetes eredmények nyomán várhatóan januárban lesz elérhető a véglegesített anyag. Ezzel egyidőben a felmérés adatbázisát is nyilvánossá teszik a tudományos kutatások számára.

Kun Bernadette pszichológus, az ELTE PPK Pszichológiai Intézetének habilitált egyetemi docense, a Klinikai Pszichológia és Addiktológia Tanszék vezetője, az FKA társelnöke a kutatók pszichés jóllétéről beszélt.

A felmérés szerint a kutatók jólléte közepes, a kiégés szintje pedig változó, de nem elhanyagolható. A legfeljebb 30 éves korosztály érte el a pszichés jóllétet mérő legalacsonyabb átlagos összpontszámot, amely a WHO által javasolt 50 százalékos határérték alatt marad, így alacsony pszichés jóllétre utal.

A magyarországi és a Magyarországhoz kötődő kutatók pszichés jólléte jelentősen alacsonyabb szintű, mint a teljes népességé. A nők körében magasabb a kiégés szintje, mint a férfiak között.

A külföldi intézményekben dolgozók jobb mentális állapotról és alacsonyabb szintű kiégésről számoltak be, mint a magyarországi intézmények munkatársai. A válaszadó kutatók 8,4 százaléka él Magyarországon kívül, és ennek a csoportnak legalább 27 százaléka határon túli magyar.

A külföldre költözés indokai elsősorban a jobb munkafeltételek, másodsorban anyagi és családi okok voltak. A külföldön élők – a határon túli magyarokat itt nem számítva – 64,6 százaléka nem tervez hazaköltözni, közülük a Magyarországra költözést a legtöbben akkor fontolnák meg mégis, ha változna a politikai légkör, ha találnának olyan tudományos intézményt Magyarországon, amely megfelelően támogatja a szakmai előmenetelüket, illetve ha a hazaköltözéssel nem csökkenne a fizetésük. A jelenleg Magyarországon élők 38 százaléka az utóbbi 3 évben felmerült, hogy munkahelyet váltsanak, és külföldön keressenek állást, 24 százalékuk pedig párhuzamos külföldi affiliáció felvételén (is) gondolkodott. A motivációk között leggyakrabban a magasabb anyagi juttatásokat, a jobb munkafeltételeket és a kutatók nagyobb megbecsülését említették.

A kutatók 14,4 százaléka tartósan gondoskodik valakiről (a nők között ez az arány a férfiakhoz képest magasabb), és az érintettek 34 százaléka úgy érzi, került már emiatt hátrányos helyzetbe a pályáján. A pályahátrányról szóló beszámolókból az egyik leggyakrabban megjelenő probléma az idős és/vagy beteg hozzátartozók ápolása okozta időhiány.

A női kutatók majdnem fele (48%) nyilatkozott arról, hogy hátrányba került a szakmájában, mert nő.

Gyakori tapasztalat például az előléptetés késése vagy elmaradása, az anyasághoz köthető feladatok miatt jelentkező kapcsolatépítési hátrányok vagy az infantilizálás, valamint a tekintély megkérdőjelezése.

A legalább fél évet gyermekgondozási szabadságon töltők 38,7 százaléka került hátrányba a pályáján. Ez nagyjából a nőket érinti (40,3%), a férfiakat kevésbé (16,2%). A pályahátrány összefügg a gyermekszám emelkedésével: a negyedik gyermekig minél több gyermeke van valakinek, annál nagyobb arányban tapasztalt pályahátrányt. Tipikus nehézség a publikációs lemaradás és az életkori korlátok miatt a gyermekgondozási időszak után a pályázatokból való kimaradás.

A tudományért felelős intézmények közös feladatai

Kollár László, az MTA főtitkára előadásában azt mondta, hogy a több mint ötezer válasz alapján átfogó kép rajzolódott ki a hazai tudomány jelenlegi állapotáról. Az előzetes feltételezéseket – például az alacsony jövedelmek, a kutatóintézetek publikációs fölénye, a nők tudománymetriai hátrányai, valamint a külföldi tapasztalat teljesítménynövelő hatása – a felmérés eredményei visszaigazolták.

Ugyanakkor világossá vált, hogy számos jelenség kevesbé volt egyértelmű: ilyen például a 45 évesnél fiatalabb kutatók általános kimerültsége és kiábrándultsága, illetve a külföldre költözés erős szándéka.

Az MTA tevékenységével kapcsolatos várakozások továbbra is magasak: a kutatói közösség fontosnak tartja az Akadémia nyelvi és kulturális szerepét, a tudományos minőség őrzését, a kutatás feltételeinek támogatását, valamint a tudományos eredmények társadalmi közvetítését. Bár ezeknek a küldetésbeli pontoknak az elfogadottsága kiemelkedő, az MTA nyilvános megszólalások gyakoriságával és a köztestület megítélésével kapcsolatos elégedettség csak közepes.

Megrázónak nevezte Kollár László a kutatói életpálya megítélésével kapcsolatos véleményeket. Utalt arra, hogy a válaszadók szerint a hazai tudományos pálya nem biztosít kiszámítható előrehaladást, társadalmi megbecsültsége alacsony, a pályázati rendszer pedig kiszámíthatatlan. Különösen a 40 év alattiak körében súlyos az elégedetlenség. A tudományos pálya elhagyásának gondolata a fiatalok kétharmadánál már felmerült, és külön aggasztó, hogy a női kutatók közel fele számolt be hátrányos megkülönböztetésről. A kutatói pszichés jóllét mutatója rosszabb, mint a hazai átlagpopulációé, ami strukturális problémákra utal.

A pozitívumok között említette, hogy a kutatók nagy része jó munkahelyi légkört és önálló kutatási lehetőséget tapasztal, a szakmai bírálatokat pedig többségében korrektnek ítélik. A fiatal kutatók erős elkötelezettsége és a több ezer fős részvétel azt mutatja, hogy a közösség tenni akar a helyzet javításáért. Jelentős támogatottságot élvez a [CoARA-elvekre épülő, minőségi kutatásértékelés](#), valamint egy hazai alapkutatási alap létrehozása. Az MTA programjai – például a [Bolyai-ösztöndíj](#) és a [Lendület](#) – továbbra is kiemelkedő presztízűek és fontosnak tartottak. Az MTA testületei közül a köztestület működését érte a legtöbb kritika, és az MTA Doktori Tanács munkáját értékelték a legpozitívabban. Arról, hogy az MTA doktora cím az egyetemi tanári kinevezés előfeltétele legyen, megoszlik a kutatók véleménye.

Kollár László szerint a felmérés alapján a problémák láthatók. Az MTA köztestülete és az MTA doktora cím kapcsán lépni kell. Az akadémiai programokat – köztük a tudománynépszerűsítést szolgáló Magyar Tudomány Ünnepe, Alumni - nagyon gondosan kell továbbvinni. Ezek azok a programok, amelyeken keresztül az MTA tudja szolgálni a magyar kutatói közösséget. Az Akadémia dolga alapvetően a kutatók érdemi képviselője legyen. Az MTA és a tudományért felelős intézmények közös felelőssége, hogy stabil és kiszámítható környezetet, hiteles és átlátható rendszereket teremtsenek, és bizalmon alapuló jövőképet kínáljanak.

A kutatással kapcsolatos kérdéseket a felmérést végzők a 2025kutatas@titkarsag.mta.hu címre várják.

Sajtókapcsolat:

- Magyar Tudományos Akadémia Kommunikációs Főosztály
- +36 1 411 6321
- sajto@titkarsag.mta.hu

Eredeti tartalom: Magyar Tudományos Akadémia

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=27155>